

Framgangur áætlunar um losun fjármagnshafta

Greinargerð þessi er birt af fjármála- og efnahagsráðherra í samræmi við 2. mgr. ákvæðis til bráðabirgða I við lög nr. 87/1992 um gjaldeyrismál.

[Ráðherra skal birta opinberlega greinargerð um framgang áætlunar um losun takmarkana á fjármagnshreyfingum milli landa og gjaldeyrisviðskiptum á sex mánaða fresti þar til slíkum takmörkunum verður endanlega aflétt. Greinargerð skv. 1. málslíð skal birta í fyrsta sinn innan sex mánaða frá gildistöku laga þessara.]

Fyrsta greinargerð samkvæmt lögnum var birt á vef fjármála- og efnahagsráðuneytisins 17. september 2013.¹ Önnur greinargerð var birt 17. mars 2014,² sú þriðja þann 18. september 2014,³ sú fjórða þann 18. mars 2015,⁴ sú fimmta þann 21. september 2015,⁵ sú sjötta þann 21. mars 2016⁶ og sú sjöunda þann 25. október 2016.⁷

Losun fjármagnshafta á einstaklinga og fyrirtæki

Lög nr. 105/2016 um breytingar á lögum nr. 87/1992, um gjaldeyrismál, sem miða að losun fjármagnshafta á heimili og fyrirtæki tóku gildi hinn 21. október 2016. Með lögnum var losað um takmarkanir sem giltu um einstaklinga og lögaðila, innlenda og erlenda, í tveimur áföngum. Fyrri áfanginn kom til framkvæmda strax við gildistöku laganna, en þá var m.a. fjárfesting í fjármálagerningum útgefnum í erlendum gjaldeyri, fjárfesting í öðrum peningakröfum í erlendum gjaldeyri og fyrirfram- og uppgreiðsla erlendra lána heimiluð allt að 30 m.kr. Jafnframt var losað um takmarkanir á beina erlenda fjárfestingu og einstaklingum heimilað að fjárfesta í einni fasteign erlendis á almanaksári⁸.

Síðari áfanginn sem markaður var í lögnum kom til framkvæmda hinn 1. janúar 2017. Þá voru heimildir til fjárfestingar í fjármálagerningum útgefnum í erlendum gjaldeyri og fyrirfram- og uppgreiðslu lána í erlendum gjaldeyri hækkaðar úr 30 m.kr. í 100 m.kr. Innstæðuflutningur var heimilaður innan framangreinds fjárhæðarmarks, skilyrði um innlenda vörsluaðila erlendar verðbréfafjárfestingar féll niður og vörsluflutningur verðbréfa var heimilaður. Þar með gátu innlendir og erlendir aðilar flutt innstæður og verðbréf til og frá landinu og átt viðskipti með verðbréf erlendis innan þeirra marka sem lög um gjaldeyrismál setja þeim. Þá voru heimildir einstaklinga til kaupa á og úttekta á erlendum gjaldeyri í reiðufé rýmkaðar verulega þannig að einstaklingum var heimilað að kaupa eða taka út erlendan gjaldeyri í reiðufé innan framangreinds fjárhæðarmarks.

Samhliða breytingum á lögum um gjaldeyrismál sem tóku gildi þann 1. janúar 2017 uppfærði

¹ http://www.fjarmalaraduneyti.is/media/frettir/Framgangur-aaetlunar-um-losun-fjarmagnshafta_greinargerð_17092013.pdf

² <https://www.fjarmalaraduneyti.is/media/frettir/Framgangur-aaetlunar-um-losun-fjarmagnshafta-17.03.14.pdf>

³ <http://www.fjarmalaraduneyti.is/media/rit2014/Framgangur-aaetlunar-um-losun-fjarmagnshafta-sept-2014.pdf>

⁴ <http://www.fjarmalaraduneyti.is/media/frettatengt2015/Framgangur-aaetlunar-um-losun-fjarmagnshafta-18.3.2015.pdf>

⁵ https://www.fjarmalaraduneyti.is/media/frettatengt2015/Framgangur-aaetlunar-um-losun-hafta-word_haust-2015.pdf

⁶ https://www.fjarmalaraduneyti.is/media/frettatengt2016/greinargerð-um-losun-hafta_21032016_FINAL.pdf

⁷ <https://www.fjarmalaraduneyti.is/media/frettatengt2016/framgangur-losun-fjarmagnshafta.pdf>

⁸ Nánar má lesa um fyrra skref laganna í greinargerð um framgang áætlunar um losun fjármagnshafta frá október 2016. Sjá: <https://www.fjarmalaraduneyti.is/media/frettatengt2016/framgangur-losun-fjarmagnshafta.pdf>

Seðlabankinn reglur um gjaldeyrismál. Helstu breytingar voru þær að heimild til endurfjárfestingar varð óháð tímamarki, fjármagnshreyfingar af reikningi í eigu erlends fjármálafyrirtækis í innlendum gjaldeyri (Vostro-reikningar) urðu heimilar ef sýnt væri fram á að þær væru vegna nýtingar heimildar innan framangreinds fjárhæðarmarks. Jafnframt var fjárfesting í fjármálagerningum útgefnum í erlendum gjaldeyri milli tveggja innlendra aðila heimiluð innan framangreinds fjárhæðarmarks. Einnig voru gerðar nokkrar minniháttar breytingar, m.a. um auknar heimildir til gjafa og styrkja, heimildir einstaklinga undir 18 ára aldri til kaupa eða úttektar erlends gjaldeyris í reiðufé og fjármagnshreyfinga vegna greiðslu meðlags erlendis.

Breytingar á bindingargrunni fjárstreymistækis Seðlabankans

Hinn 1. nóvember 2016 var bindingargrunni fjárstreymistækis Seðlabanka Íslands breytt þannig að innstæður í innlendum gjaldeyri sem bera lægri ársvexti en 3% voru undanskildar bindingargrunni þegar þær eru tilkomnar vegna nýfjárfestingar eða endurfjárfestingar hennar. Enn fremur var fjárfesting í hlutdeildarskírteinum sjóða sem eiga innstæður í innlendum gjaldeyri hjá innlánsstofnunum hér á landi, sem bera 3% ársvexti eða hærri, undanskildar bindingargrunni ef samanlagt hlutfall reiðufjár og innlána í eignasamsetningu sjóðsins er lægra en 10%. Þá var einstaklingum veitt undanþága frá bindingarskyldu allt að 30 m.kr. samhliða auknum heimildum einstaklinga til fjármagnshreyfinga að sama hámarki, samkvæmt breytingum á lögum um gjaldeyrismál sem tóku gildi þann 21. október 2016. Við hæfi þótti að veita einstaklingum aukið svigrúm til innflutnings fjármagns að sömu fjárhæðarmörkum og tilgreind eru í fyrrgreindum lögum, án þess að til bindingarskyldu stofnist. Undanþágan er háð því skilyrði að einstaklingur sé raunverulegur eigandi þeirra fjármuna sem um ræðir. Hinn 1. janúar 2017 hækkuðu ofangreint fjárhæðarmark úr 30 m.kr. í 100 m.kr. þegar annað skref losunar fjármagnshafta á einstaklinga og fyrirtæki skv. lögnum frá október 2016 kom til framkvæmda. Þessum breytingum var ætlað að auðvelda framkvæmd reglnanna án þess að hafa áhrif á markmið þeirra og árangur⁹.

Breytingar á reglum um meðferð krónueigna sem háðar eru sérstökum takmörkunum

Hinn 22. nóvember 2016 gerði Seðlabanki Íslands breytingar á reglum nr. 425/2016, um meðferð krónueigna sem háðar eru sérstökum takmörkunum. Breytingarnar voru fyrst og fremst tæknilegs eðlis og tilgangur þeirra að skýra reglurnar og auðvelda framkvæmd þeirra.

Seðlabankinn gegnir hlutverki umsýsluaðila verðbréfa sem falla undir gildissvið laga um meðferð krónueigna sem háðar eru sérstökum takmörkunum gagnvart vörsluaðila þeirra, þ.e. fjármálafyrirtækjum, og hefur milligöngu um eignarskráningu gagnvart innlendum verðbréfamiðstöðvum. Með breytingunum var umsýsluhlutverk bankans að því er varðar rafrænt skráð verðbréf á umsýslureikningi áréttað þar sem fram kom m.a. að Seðlabankinn er ekki eigandi rafrænt skráðra verðbréfa á umsýslureikningi, umsýslureikningum fylgi ekki atkvæðisréttur á hluthafafundum og að bankinn skuli halda þessum eignum aðgreindum frá eigin eignum. Þá var tekið fram að bankinn skuli taka við greiðslum fyrir hönd vörsluaðila frá einstökum útgefendum rafrænt skráðra verðbréfa óski vörsluaðilar þess. Einnig er dregið úr kröfum um ítarlega áreiðanleikakönnun vörsluaðila með því að taka tillit til þeirra vörsluaðila sem reiða sig á upplýsingar frá þriðja aðila. Í þeim tilvikum er þannig nægilegt að vörsluaðili veiti Seðlabankanum yfirlýsingu þess efnis að hann reiði sig á upplýsingar frá þriðja aðila.

⁹ <http://www.seðlabanki.is/utgefid-efni/frettir-og-tilkynningar/frettasafn/frett/2016/11/01/Breyting-a-reglum-um-bindingu-reidufjar-vegna-nys-innstreymis-erlends-gjaldeyris/>

Löggjöf um meðferð aflandskrónueigna í samræmi við EES-samninginn

Hinn 23. nóvember 2016 lokaði Eftirlitsstofnun EFTA, ESA, tveimur kvörtunarmálum sem stofnuninni höfðu borist frá aflandskrónueigendum¹⁰.

Kvörtunarefnin í báðum málum sneru að lögum nr. 37/2016, um meðferð krónueigna sem háðar eru sérstökum takmörkunum og að því að Ísland væri með höftum á fjármagnsflutninga að brjóta 40.-42. grein EES-samningsins um frjálst flæði fjármagns.

Í 43. grein samningsins kemur fram að EFTA-ríki geti gripið til verndarráðstafana á sviði fjármagnsflutninga ef slíkir flutningar leiða til röskunar á starfsemi fjármagnsmarkaðar eða örðugleika á greiðslujöfnuði. Töldu kvörtunaraðilar að íslenskar efnahagsaðstæður væru slíkar að 43. grein samningsins ætti ekki við. Þá töldu kvörtunaraðilar að lög um meðferð krónueigna sem háðar eru sérstökum takmörkunum fælu í sér mismunun og að þær sérstöku takmarkanir sem um eignirnar gilda séu hvorki nauðsynlegar, sanngjarnar né hafi meðalhófs verið gætt við setningu þeirra.

ESA komst að þeirri niðurstöðu að löggjöf um aflandskrónur væri í samræmi við EES-samninginn. Markmið ráðstafana íslenskra stjórnvalda væri að skapa grundvöll fyrir frjálst flæði krónunnar og gera Íslandi kleift að taka þátt í frjálsum fjármagnsflutningum á ný. Þótt efnahagur íslenska ríkisins hafi styrkst á undanförunum árum taldi ESA það ekki fela í sér að greiðslujafnaðarvandi Íslands hafi verið leystur, því stöðugleiki í kjölfar losunar fjármagnshafta hefði enn ekki verið tryggður.

Heimildir lífeyrissjóða til erlendra fjárfestingar

Seðlabanki Íslands tilkynnti hinn 28. desember 2016 ákvörðun sína um að veita lífeyrissjóðum og öðrum innlendum vörsluaðilum séreignarlífeyrissparnaðar áfram undanþágur frá lögum um gjaldeyrismál til fjárfestingar í fjármálagerningum útgefnum í erlendum gjaldeyri. Undanþágan nam samtals 100 ma.kr. og var ætlað að gilda til ársloka 2017¹¹. Fjárfestingarheimildinni var skipt á milli lífeyrissjóða og annarra vörsluaðila séreignarsparnaðar með þeim hætti að annars vegar væri horft til samtölu eigna, sem fékk 86% vægi, og hins vegar til iðgjalda að frádregnum lífeyrisgreiðslum, sem fékk 14% vægi. Bankinn hafði frá miðju ári 2015 og til ársloka 2016 veitt lífeyrissjóðum og öðrum innlendum vörsluaðilum séreignarlífeyrissparnaðar heimild til að fjárfesta erlendis fyrir samtals 95 ma.kr., þar af 85 ma.kr. á árinu 2016.

Bankinn taldi unnt að veita heimild til erlendra fjárfestingar yfir lengra tímabil en áður, þ.e. heilt ár, auk þess að hækka heimildina frá fyrra ári í ljósi bættrar gjaldeyrisstöðu þjóðarinnar samfara miklu gjaldeyrisinnstreymi og minni líkum á miklu gjaldeyrisústreymi í tengslum við losun fjármagnshafta. Sem fyrr var gerð krafa um að fjárfesting sjóðanna dreifðist reglulega yfir árið. Þá var heimildin veitt með fyrirvara um að fjárhæðir gætu breyst ef svigrúm til gjaldeyriskaupa reyndist umtalsvert minna en horfur voru á, t.d. sakir óhagstæðrar þróunar greiðslujafnaðar. Jafnframt kom fram að yrði framhald á öflugu gjaldeyrisinnstreymi á árinu 2017 kynni á hinn bóginn að skapast svigrúm til hækkunar heimilda lífeyrissjóðanna til erlendra fjárfestingar.

Sem fyrr voru rökin fyrir heimildinni þau að þjóðhagslegur ávinningur fylgdi því að

¹⁰ <http://www.eftasurv.int/press--publications/press-releases/internal-market/losun-fjarmagnshafta-loggjof-um-aflandskronur-i-samraemi-vid-ees-samninginn>

¹¹ Erlendar fjárfestingar lífeyrissjóða urðu óháðar takmörkunum þegar fjármagnshöft voru losuð á einstaklinga, fyrirtæki og lífeyrissjóði. Sjá frekari umfjöllun síðar.

lífeyrissjóðir bættu áhættudreifingu í eignasöfnum sínum. Þá væri æskilegt að draga úr uppsafnaðri erlendri fjárfestingarþörf sjóðanna áður en fjármagnshöft væru endanlega losuð og draga þar með úr hættu á óstöðugleika í gengis- og peningamálum¹².

Áherslur nýrrar ríkisstjórnar

Ný ríkisstjórn tók við völdum hinn 11. janúar 2017. Í stefnuyfirlýsingu hennar kemur fram að það sé eitt af forgangsmálum hennar að vinna markvisst áfram að framgangi áætlunar um losun fjármagnshafta. Þá endurskipaði fjármála- og efnahagsráðherra stýrinefnd um losun hafta, en nefndin verður undir forsæti fjármála- og efnahagsráðherra líkt og verið hefur. Verkefni stýrinefndarinnar er að vinna að fullri losun fjármagnshafta með þeim hætti að Ísland uppfylli alþjóðlegar skuldbindingar sínar á sama tíma og gætt sé að fjármálastöðugleika í gengis- og peningamálum. Í nefndinni sitja Benedikt Jóhannesson, fjármála- og efnahagsráðherra, Benedikt Árnason, tilnefndur af forsætisráðherra, Guðmundur Árnason, tilnefndur af fjármála- og efnahagsráðherra, Már Guðmundsson, seðlabankastjóri og Ragnhildur Arnljótsdóttir, tilnefnd af forsætisráðuneyti¹³.

Fjárfestingarsjóðum heimilað að fá matsgerð dómkvaddra matsmanna

Hinn 12. janúar 2017 kvað Hæstiréttur Íslands upp dóm í máli fjárfestingarsjóðanna Autonomy Capital LP, Autonomy Master Fund Limited, GAM Trading og Autonomy Iceland Two S.á.r.l gegn íslenska ríkinu. Samkvæmt dómmum er sjóðunum heimilt að leggja fimm spurningar fyrir dómkvadda matsmenn, þó eiginlegt mál hafi enn ekki verið höfðað gegn íslenska ríkinu.

Það er mat ofangreindra sjóða að lög nr. 37/2016, um meðferð krónueigna sem háðar eru sérstökum takmörkunum, feli í sér skerðingu á stjórnarskrárvörðum réttindum þeirra án þess að sýnt hafi verið fram á að almannapörf krefji eða að aðrar réttlætunarástæður séu til staðar.

Upphaflega óskuðu sjóðirnir eftir að ellefu spurningar yrðu lagðar fyrir dómkvadda matsmenn en alls sex spurningum var hafnað af dómstólum við meðferð málsins í héraði og fyrir hæstarétti^{14,15}.

Undanþágur vegna afleiðuviðskipta til áhættuvarna

Seðlabanki Íslands tilkynnti hinn 24. febrúar 2017 að bankinn teldi forsendur til að veita tiltekna undanþágur frá lögum nr. 87/1992, um gjaldeyrismál, gegn umsókn þar að lútandi vegna afleiðuviðskipta til varanlegra áhættuvarna. Nánar tiltekið var um að ræða undanþágur sem gætu dregið úr gjaldeyrisáhættu tengdri beinni erlendri fjárfestingu innlendra aðila erlendis og erlendra aðila hér á landi. Þá var fyrirtækjum jafnframt gert kleift að leiðrétta gjaldeyrisjófnuð á efnahagsreikningi sínum með gerð afleiðusamninga. Markmiðið með breytingunni var að meta nauðsyn og vilja fyrirtækja til áhættuvarna og undirbúa fulla losun fjármagnshafta. Undanþágur þessar voru einnig til þess fallnar að draga úr áhættu fyrirtækja og hafa jákvæð áhrif á kjör þeirra og lánshæfi.

Undanþágur vegna afleiðuviðskipta til varanlegra áhættuvarna yrðu í öllum tilvikum bundnar tilteknum skilyrðum, s.s um tímalengdir, hlutfall varna, tímasetningu og upplýsingagjöf til

¹² <http://www.sedlabanki.is/utgefid-efni/frettir-og-tilkynningar/frettasafn/frett/2016/12/28/Heimildir-lifeyrissjoda-til-fjarfestinga-erlendis-a-arinu-2017/>

¹³ <https://www.fjarmalaraduneyti.is/frettir/nyskipud-styrinefnd-um-losun-fjarmagnshafta>

¹⁴ <https://www.haestirettur.is/domar/domur/?id=49115452-f34e-4b48-a08d-aba8c82e78d7>

¹⁵ <https://domstolar.is/default.aspx?pageid=d2ca19a6-a3fa-11e5-9402-005056bc0bdb&id=20e22d64-9943-4ec9-b895-24384291c3fd>

Seðlabankans. Með skilyrðunum var leitast við að tryggja að afleiðuviðskiptin væru ekki gerð til að taka stöðu með eða á móti íslensku krónunni, heldur raunverulega í þeim tilgangi að verjast gjaldeyrisójafnvægi yfir lengri tíma¹⁶.

Fjármagnshöft losuð á einstaklinga, fyrirtæki og lífeyrissjóði

Seðlabanki Íslands birti nýjar reglur um gjaldeyrismál hinn 12. mars 2017 og tóku reglurnar gildi tveimur dögum síðar. Með nýju reglunum voru veittar viðtækar og almennar undanþágur frá takmörkunum laga nr. 87/1992, um gjaldeyrismál, á fjármagnshreyfingum á milli landa í innlendum og erlendum gjaldeyri og gjaldeyrisviðskipti. Með reglunum voru veittar almennar undanþágur frá nær öllum takmörkunum laganna. Áfram er þó ráðgert að til staðar verði takmarkanir á afleiðuviðskiptum í öðrum tilgangi en til áhættuvarna, gjaldeyrisviðskiptum á milli innlendra aðila og erlendra sem ekki eru gerð fyrir milligöngu fjármálafyrirtækja og lánveitingar innlendra aðila til erlendra aðila í tilgangi vaxtamunarviðskipta. Markmið þessara takmarkana er að tryggja framkvæmd fjárstreymistækisins.

Framangreindar breytingar á reglum um gjaldeyrismál hafa ekki áhrif á aflandskrónueignir sem áfram verða háðar sérstökum takmörkunum. Í samræmi við stefnu stjórnvalda um losun fjármagnshafta verður sjónum aftur beint að aflandskrónueignum, nú þegar fjármagnshöft hafa verið losuð á einstaklinga og fyrirtæki. Tillögur um það með hvaða hætti endanleg losun aflandskrónueigna á sér stað verða hluti af endurskoðun laga nr. 87/1992, um gjaldeyrismál, og laga nr. 37/2016, um meðferð krónueigna sem háðar eru sérstökum takmörkunum.

Skyldur fjármálafyrirtækja, og annarra aðila sem stunda fjármagnsviðskipti, til að upplýsa Seðlabankann um fjármagnshreyfingar standa að mestu óbreyttar. Þó eru nú ýmsar fjármagnshreyfingar á milli landa og gjaldeyrisviðskipti, sem fram til 14. mars 2017 voru háðar staðfestingu Seðlabankans, aðeins bundnar kvöðum um upplýsingagjöf.

Ástæða þess að unnt var að ráðast í framangreindar breytingar á reglum um gjaldeyrismál á þessum tímapunkti voru einkum þær að mjög hafði dregið úr áhættu á greiðslujafnaðarójafnvægi sem getur haft í för með sér óstöðugleika í gengis- og peningamálum eða í fjármálakerfinu. Í fyrsta lagi hafði losun takmarkana á fjármagnshreyfingar í október 2016 og janúar 2017 ekki haft merkjanleg áhrif á fjármagnshreyfingar á milli landa og gjaldeyrismarkað. Í öðru lagi hafði gjaldeyrisforði Seðlabankans stækkað mjög fram að losun fjármagnshafta og nam í lok febrúar um 800 ma.kr. Eflingu forðans má rekja til þess að viðskiptaafgangur árið 2016 var töluvert umfram spár, eða um 8% af landsframleiðslu. Þá eru horfur á áframhaldandi viðskiptaafgangi, erlendar skuldir hafa minnkað og hrein staða þjóðarbúsins er orðin jákvæð í fyrsta sinn síðan mælingar hófust, sem dregur enn frekar úr áhættu á óstöðugleika¹⁷.

Breytingar á fjárstreymistæki Seðlabankans

Samhliða nýjum reglum um gjaldeyrismál breytti Seðlabankinn reglum nr. 490/2016, um bindingu reiðufjár vegna nýs innstreymis erlends gjaldeyris. Ástæða breytingarinnar var að með því að losa takmarkanir sem gilt hafa um gjaldeyrisviðskipti og fjármagnshreyfingar til og frá Íslandi opnuðust nýir möguleikar til vaxtamunarviðskipta sem nauðsynlegt var að bregðast við. Breytingin miðaði að því að gera innstæður sem nýttar eru, beint eða óbeint, til

¹⁶ <http://www.seðlabanki.is/utgefid-efni/frettir-og-tilkynningar/frettasafn/frett/2017/02/24/Undanthagur-vegna-afleiðuviðskipta-til-ahaettuvarna-/>

¹⁷ <http://www.seðlabanki.is/utgefid-efni/frettir-og-tilkynningar/frettasafn/frett/2017/03/12/Nyjar-reglur-um-gjaldeyrismal-/>

fjárfestinga sem annars mynda bindingargrunn, bindingarskyldar.

Var breytingunni ætlað að tryggja virkni reglnanna og stuðla að því markmiði þeirra að hafa áhrif á samsetningu innflæðis erlends gjaldeyris sem nýttur er til fjárfestinga hér á landi og skapað getur kerfislega áhættu¹⁸.

Samkomulag við aflandskrónueigendur

Hinn 12. mars 2017, tilkynnti Seðlabankinn að hann hefði gert samkomulag við nokkra eigendur krónueigna sem háðar eru sérstökum takmörkunum, skv. lögum nr. 37/2016. Í samkomulaginu fólst að Seðlabankinn keypti af þeim aflandskrónueignir að fjárhæð 90 ma.kr. á genginu 137,5 krónur á evru. Við viðskiptin minnkaði umfang aflandskrónueigna úr um 195 mö.kr. í um 105 ma.kr og þá hefur verið dregið úr hættu á að stór hluti aflandskróna streymdi á stuttum tíma út í gegnum gjaldeyrismarkaðinn við losun fjármagnshafta.

Aflandskrónueigendum sem ekki komu að samkomulaginu var í kjölfarið, nánar tiltekið þann 4. apríl 2017, boðið að eiga viðskipti við Seðlabankann á sömu kjörum. Tilboð Seðlabankans gildir t.o.m. 28. apríl 2017 en ekki liggur fyrir nú að hve miklu leyti eftirstæðir aflandskrónueigendur gengu að því tilboði^{19, 20}.

Bætt lánshæfiseinkunn í kjölfar losunar fjármagnshafta

Hinn 13. janúar 2017 hækkaði matsfyrirtækið Standard & Poor's (S&P) lánshæfiseinkunn ríkissjóðs úr BBB+ í A- með stöðugum horfum²¹.

Í frétt matsfyrirtækisins kom fram að sterk erlend staða Íslands væri einn af lykilþáttunum í hækkun lánshæfismatsins. Þá kom fram að mikill afgangur væri á viðskiptajöfnuði og óskuldsettur hluti gjaldeyrisforðans hefði vaxið verulega síðasta árið auk þess sem greiðslujöfnuður hafði farið fram úr væntingum S&P. Mikill hagvöxtur, lækkun skuldahlutfalls og sterk staða ríkisfjármála, vógu einnig þungt í hækkun matsins.

Þá kom fram að S&P gæti hækkað lánshæfismat ríkissjóðs frekar ef fjármagnshöft yrðu losuð að fullu án þess að fjármálalegum stöðugleika væri ógnað eða neikvæðum áhrifum á greiðslujöfnuð yrði til að dreifa. Lánshæfismatið gæti einnig hækkað frekar ef skuldahlutfall hins opinbera lækkaði hraðar en gert er ráð fyrir í mati S&P. Þá gæti lánshæfismatið lækkað ef nýlegar launahækkanir leiddu til ofhitnunar hagkerfisins sem hafa myndi aukna áhættu í för með sér fyrir peninga- og ríkisfjármál og erlenda stöðu þjóðarbúsins. Að sama skapi gæti frekari losun fjármagnshafta með óskipulegum hætti sem hefði neikvæð áhrif á fjármálakerfið, haft áhrif til lækkunar.

Þann sama dag staðfesti matsfyrirtækið Fitch óbreytta lánshæfiseinkunn ríkissjóðs í BBB+ en breytti horfum úr stöðugum í jákvæðar. Að mati Fitch hafði dregið verulega úr veikleika gagnvart ytri áföllum með styrkingu krónunnar og uppbyggingu óskuldsetts gjaldeyrisforða Seðlabankans, en einnig hafði lækkandi skuldahlutfall hins opinbera og kröftugur hagvöxtur

¹⁸ <http://www.sedlabanki.is/utgefid-efni/frettir-og-tilkynningar/frettasafn/frett/2017/03/12/Breytingar-a-reglum-um-bindingu-reidufjar-vegna-nys-innstreymis-erlends-gjaldeyris/>

¹⁹ <http://www.sedlabanki.is/utgefid-efni/frettir-og-tilkynningar/frettasafn/frett/2017/03/12/-Sedlabanki-Islands-gerir-samkomulag-vid-eigendur-aflandskrona/>

²⁰ <http://www.sedlabanki.is/utgefid-efni/frettir-og-tilkynningar/frettasafn/frett/2017/04/04/Kaup-Sedlabanka-Islands-a-aflandskronum/>

²¹ <https://www.fjarmalaraduneyti.is/frettir/s-p-haekkar-lanshaefismat-rikissjods-i-a-flokk>

áhrif á breyttar horfur²².

Lánshæfismatsfyrirtækin brugðust vel við losun fjármagnshafta á einstaklinga, fyrirtæki og lífeyrissjóði hinn 12. mars 2017 og hækkaði Standard & Poor's (S&P) lánshæfiseinkunn á langtímaskuldbindingar ríkissjóðs úr A- í A hinn 17. mars 2017. Þá hafa Fitch og Moody's metið horfur um þróun lánshæfis jákvæðar. Í rökstuðningi S&P fyrir bættu lánshæfi kom fram að líkurnar á óhagstæðri greiðslujafnaðarþróun, sem lánshæfismatsfyrirtækið taldi áður að gæti átt sér stað í kjölfar losunar fjármagnshafta, hefðu minnkað. Einnig kom fram að losun fjármagnshafta á einstaklinga, fyrirtæki og lífeyrissjóði ætti að styrkja aðgengi þessara aðila að erlendum fjármálamörkuðum ásamt því að laða meiri erlenda fjárfestingu til landsins. S&P gerir ráð fyrir að lífeyrissjóðir muni í kjölfar losunarinnar auka fjölbreytni eignasafna sinna með auknum erlendum fjárfestingum. Það muni þó ekki valda þrýstingi á gjaldeyrismarkaði þar eð Seðlabankinn ráði yfir nægilegum tækjum til að hafa stjórn á mögulegu gjaldeyrisútlæði^{23, 24, 25}.

---

²² <https://www.fjarmalaraduneyti.is/frettir/fitch-breytir-horfum-um-lanshaefi-rikissjods-i-jakvaedar>

²³ <https://www.fjarmalaraduneyti.is/frettir/s-p-lanshaefiseinkunn-rikissjods-haekkud-i-a-a-1-i-kjolfar-losunar-fjarmagnshafta>

²⁴ <https://www.fjarmalaraduneyti.is/frettir/moody-s-afnam-fjarmagnshafta-hefur-jakvaed-a-hrif-a-lanshaefi-rikissjods-og-fjarmalageirans>

²⁵ <https://www.fjarmalaraduneyti.is/frettir/fitch-island-losar-fjarmagnshoft-samhlida-batnandi-ytri-stodu>